

The page features a decorative design with three purple circles of varying sizes, each composed of concentric layers of different shades of purple. Two thin purple lines intersect at the top left, forming a large 'V' shape that frames the circles. The circles are positioned in the upper right and lower right areas of the page.

الگوی ارزشیابی مدل منطقی

Logic Model

درس: ارزشیابی برنامه پیشرفته جلسه: هشت

[Education Development Center]

فهرست مطالب

اهداف کلی.....	۳
۱ مدل منطقی برنامه.....	۳
۱,۱ مقدمه ای بر مدل منطقی برنامه	۳
۱,۲ طراحی و ایجاد یک مدل منطقی برنامه.....	۴
۱,۳ طرح کلی مدل منطقی برنامه.....	۴
۱,۴ هدف از به کارگیری مدل منطقی.....	۵
۱,۵ نقش مدل منطقی در ارزشیابی.....	۶
۲ اجزاء مدل منطقی برنامه بصورت گام به گام	۷
۲,۱ بیان مسأله	۷
۲,۲ هدف کلی	۷
۲,۳ منابع	۸
۲,۴ فعالیت ها	۹
۲,۵ برون داد	۱۰
۲,۶ پیامدها	۱۱
۲,۷ انواع تغییر	۱۱
۲,۸ پیامد در مقابل برون داد.....	۱۲
خلاصه.....	۱۴
منابع.....	۱۵

شناسه جستار

عنوان جستار: الگوی ارزشیابی مدل منطقی

نویسنده: دکتر ریتارضایی

هیئت علمی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

آخرین تاریخ به روز رسانی: ۱۳۸۹/۹/۲۱

طراح آموزشی: دکتر.....

ویرایش: زهرا صفاری

کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

با همکاری:

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

قطب علمی آموزش الکترونیکی

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

اهداف کلی

در تدوین این درس اهداف کلی زیر مد نظر است :
آشنایی با :

۱. کلیات مدل منطقی
۲. چگونگی کاربرد مدل منطقی
۳. اجزای مدل منطقی

۱ مدل منطقی برنامه

➤ مفاهیم کلیدی

۱. از مدل منطقی برنامه برای شفاف سازی چگونگی عملکرد یک برنامه استفاده می شود.
۲. مدل منطقی برنامه در طراحی ارزشیابی کمک کننده است.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه این نوشتار قادر خواهید بود :
۱. مدل منطقی برنامه را تعریف کنید.
 ۲. کلیات موجود در یک مدل منطقی برنامه را شرح دهید .
 ۳. اهداف بکار گیری مدل منطقی برنامه را توصیف کنید.

۱,۱ مقدمه ای بر مدل منطقی برنامه

مدل منطقی^۱ یک ابزار رایج در شفاف سازی و نشان دادن چگونگی عملکرد یک برنامه در درون یک سازمان است. مدل منطقی بعنوان پایه و اساسی برای برنامه ریزی و ارزشیابی برنامه ها عمل می کند.

^۱ - Logic Model

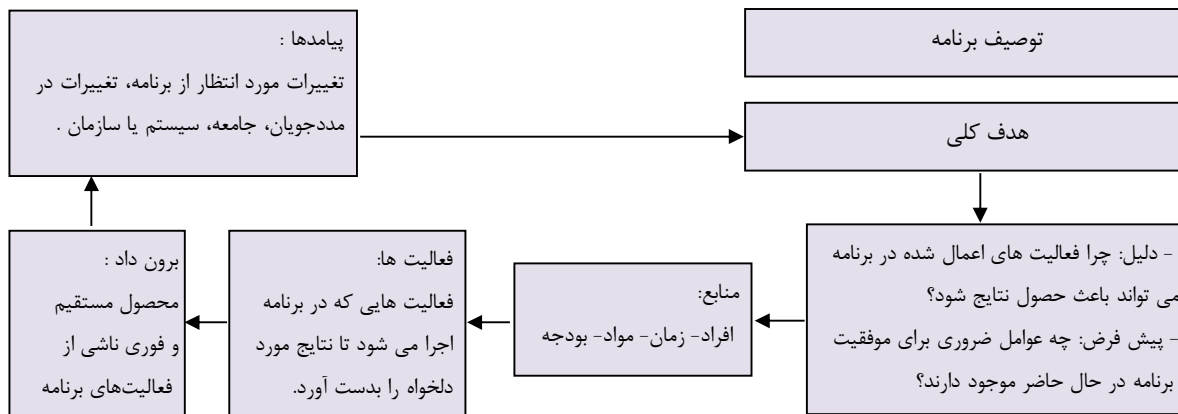
❖ در طراحی اولیه مدل منطقی برنامه، باید سؤالات زیر را در نظر داشت :

- ۱- چه گروه هایی از ذینفع ها را باید درگیر کرد؟
ایجاد یک مدل منطقی فرصتی است برای درگیر نمودن ذینفع ها در بحث و مذاکره درباره برنامه. ذینفع ها شامل افراد درگیر در برنامه، مددجویان، شرکا، تأمین کنندگان بودجه، اعضای بورد و ... می باشند. نگاه این افراد به برنامه باعث غنی سازی مدل منطقی برنامه شده و به شفاف سازی انتظارات ما از برنامه کمک می کند.
- ۲- چگونه می توان مدل منطقی را در جهت حمایت از برنامه در طول زمان به کار گرفت؟
مدل منطقی ثابت نبوده و سکون ندارد این مدل قابلیت تغییر در طول زمان را دارد.
- ۳- دورنمای^۲ مدل منطقی چیست؟
یک محدوده زمانی را برای مدل منطقی مشخص کنید. می توانید بصورت پیامدهای کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت به آن نگاه کنید تا تصمیم گیری راحت تری در مورد منابع و فعالیت ها داشته باشید.
گاهی می توان آن را بر حسب سال مالی تعیین کرد. در هر صورت محدوده زمانی باید دارای منطقی باشد که نتایج را توجیه نماید. پارامترهای برنامه را به دقت و با وضوح تعریف کنید.

۱,۲ طراحی و ایجاد یک مدل منطقی برنامه

فرمت های متعددی برای طراحی و ایجاد یک مدل منطقی وجود دارد اما همگی در مفاهیم پایه مشترک می باشند. طراحی یک مدل منطقی غالباً در یک جلسه امکان پذیر نیست و نیاز دارد از گروه های ذینفع در برنامه نیز اطلاعاتی را کسب نمود. می توان با بررسی مشکلی که برنامه درصدد حل آن است شروع نموده و با پیامدهای مورد انتظار به آن خاتمه داد و یا اینکه از پیامدها شروع کرده و مسیر عکس را طی کرد.

۱,۳ طرح کلی مدل منطقی برنامه

شکل ۱ : شمای کلی از مدل منطقی برنامه و اجزاء آن

به تدریج که هر بخش از مدل منطقی مشخص می شود، ارتباط **اگر - پس** بین اجزاء بیشتری قرار می گیرد. اگر نتوان بین هر بخش از مدل منطقی ارتباطات را مشخص کرد، باید فاصله ها (gap) را تعیین کرده و در کار مدنظر قرارداد. این بدان معنی است که ضرورت یک بازنگری در فعالیت ها برای دستیابی به پیامدهای مورد انتظار و یا اجرایی بودن پیامدها با توجه به منابع مطرح می شود.

۱,۴ هدف از به کارگیری مدل منطقی

مدل منطقی یک ابزار چند کاره است که می تواند فعالیت های مدیریتی متعددی را مورد حمایت قرار دهد، از قبیل:

❖ طراحی : برنامه ریزی برنامه^۳

مدل منطقی یک ابزار ارزشمند در برنامه ریزی و طراحی برنامه می باشد. ساختار مدل منطقی کمک می کند با تفکر به استراتژی برنامه، روشن کرد که کجائیم و به کجا می خواهیم برویم.

❖ مدیریت برنامه^۴

مدل منطقی می تواند منابع، فعالیت ها و پیامدها را با یک مدیریت برنامه خیلی دقیق به هم مرتبط کند. مدل منطقی با جمع آوری اطلاعات و ساختن پایه ای برای بودجه بندی کارها می تواند به دستیابی نتایج بهتر منجر شود.

❖ ارتباط^۵

یک مدل منطقی با ساختار خوب یک ابزار ارتباطی قدرتمند است. می تواند به ذینفع ها در یک نگاه نشان دهد که برنامه چگونه فعالیت می کند و چه پیامدهایی را به دنبال دارد و ارتباط بین فعالیت ها و پیامدها را به معرض نمایش می گذارد.

❖ ایجاد یک توافق همگانی^۶

با ایجاد مدل منطقی برنامه یک درک مشترک بین ذینفع های داخلی و خارجی درباره برنامه و چگونگی کارکرد آن و اهداف آن ایجاد می شود.

❖ بودجه بندی^۷

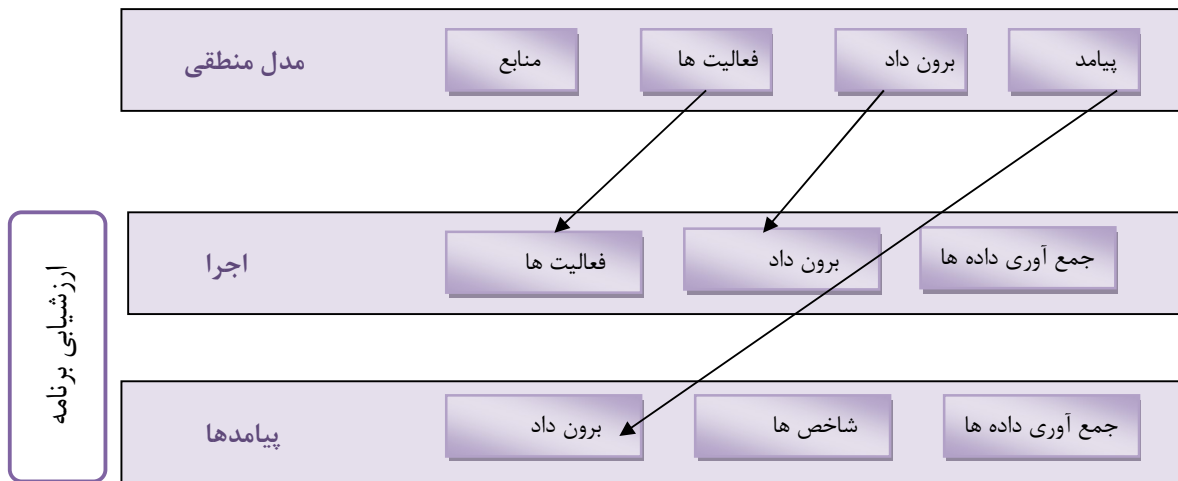
یک مدل منطقی خوب به تأمین کنندگان مالی نشان می دهد که عملکرد برنامه، اهداف آن و چگونگی به کارگیری منابع بصورت هدفمند مشخص شده است.

³ - Program Planning
⁴ - Program Management
⁵ - Communication
⁶ - Consensus- Building
⁷ - Fund raising

۱.۵ نقش مدل منطقی در ارزشیابی

پایه و اساس یک ارزشیابی اثربخش کمک به درک عمیق تر برنامه است: چه منابعی به کار گرفته می شوند؟ چه کاری انجام می شود؟ چه چیزی، برای چه کسی و چه زمانی باید حاصل شود؟ در اجرای یک ارزشیابی بیشترین تأکید باید بر جمع آوری داده ها باشد و با طراحی مدل منطقی برنامه ارزشیابی بیشترین اثر را خواهد داشت. ارزشیابی با به کارگیری فرآیند مدل منطقی باعث می شود که اطلاعات مرتبط و مفید جمع آوری شوند.

تصویر زیر نشان می دهد که چگونه مدل منطقی می تواند پایه و اساسی برای ارزشیابی برنامه باشد:

شکل ۲: ارتباط بین مدل منطقی و ارزشیابی

➤ آزمون

۱- همه موارد زیر صحیح است بجز :

- الف) در طراحی مدل منطقی باید از ذینفع ها کمک گرفت .
- ب) باید ارتباط بین بخش های مختلف برنامه را مشخص کرد .
- ج) محدوده زمانی مدل منطقی برنامه باید مشخص باشد .
- د) مدل منطقی برنامه قابلیت تغییر در طول زمان را ندارد.

گزینه " د " صحیح است

۲- هدف از به کارگیری مدل منطقی کدامیک از موارد زیر است ؟

- الف) طراحی و برنامه ریزی (ب) مدیریت برنامه
- ج) ایجاد یک توافق همگانی (د) همه موارد فوق

گزینه " د " صحیح است

۲ اجزاء مدل منطقی برنامه بصورت گام به گام

➤ مفاهیم کلیدی

۱. در طراحی مدل منطقی برنامه باید اجزاء مختلف آن را در نظر داشت .
۲. بیان مسئله در طراحی مدل منطقی برنامه اولین گام است که فلسفه وجودی برنامه را توصیف می کند.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه این نوشتار قادر خواهید بود :

۱. اجزاء مدل منطقی را فهرست کرده و شرح دهید .
۲. اهمیت اجزاء مختلف مدل منطقی را بیان کنید .

سایر اصطلاحات مترادف با بیان مسأله : بیان موضوع- موقعیت

۲,۱ بیان مسأله^۸

فلسفه وجود برنامه برای حل یک مشکل خاص یا رفع یک نیاز خاص است. اولین قدم در مدل منطقی بیان مسأله بصورتی است که دقیقاً نشان دهد چه تغییراتی در نتیجه برنامه ایجاد خواهد شد. بیان مسأله باید به گونه ای باشد که توضیح دهد چه نیازی به تغییر وجود دارد؟ چرا نیاز به مداخله وجود دارد؟ چه مشکلی را این برنامه حل می کند؟ (چه کسی، چه چیزی، چرا، کجا، چه وقت و چگونه) بیان مسأله را در مدل منطقی برنامه قرار دهید.

سایر اصطلاحات مترادف با اهداف کلی : هدف یا پیامدهای طولانی مدت

۲,۲ هدف کلی^۹

هدف کلی برنامه چیست؟ چه کاری قرار است برنامه در طول دوره حیات خود انجام دهد؟ پاسخ به این سؤال راه حل بیان مسأله می باشد و هدف کلی برنامه را شکل می دهد. هدف کلی مثل چهارچوبی برای همه اجزای مدل منطقی عمل می کند. اهداف کلی منعکس کننده اولویت های سازمان است و کمک می کند تا مسیر روشنی برای انجام فعالیت های آتی در سازمان دنبال شود.

❖ اهداف باید:

- شامل نتایج مورد نظر از برنامه بوده باشد.
- دقیقاً مشخص کند هدف در اجرای برنامه کدام است.

⁸ - Problem Statement

⁹ - Goal

✓ نکته :

- همه اجزای برنامه باید مرتبط با هدف کلی باشند.
- هدف کلی باید با عباراتی بیان شود که نشان دهنده تغییر مورد انتظار در نتیجه برنامه بوده باشد. نه اینکه فقط خلاصه ای از سرویس های ارائه شده در نتیجه برنامه باشد.
- نباید آنقدر کلی باشد که نتواند هیچ راهنمایی برای اجرای برنامه باشد.

سایر اصطلاحات مترادف با منابع : درون داد- سرمایه های برنامه

۲,۳ منابع^{۱۰}

منابع در دسترس برنامه مشخص کنید. این مسأله کمک می کند تا قدرت اجرای برنامه و میزان دستیابی به اهداف و پیامدهای مورد نظر را تعیین کنید.

فهرستی از منابعی را که در اختیار دارید تهیه کنید و اگر نیاز به منابع اضافی برای اجرای برنامه دارید آنها را تحت چهارچوب فعالیت ها قرار دهید. در صورتیکه از مدل منطقی در طرح پروپوزال و یا درخواست بودجه استفاده می کنید، فهرستی از همه منابع مورد نیاز برای موفقیت برنامه اعم از داشته یا نداشته تهیه کنید.

❖ اهم منابع شامل موارد زیر می باشند:

- منابع انسانی^{۱۱}، کارکنان تمام وقت و پاره وقت، مشاورین (مالی، تکنیکی، برنامه ریزی، ارتباطات)
- منابع^{۱۲}، کمک های مالی محدود، بودجه های عملیاتی و سایر منابع مالی
- فضا^{۱۳}، دفتر و سایر تسهیلات
- تکنولوژی: سخت افزار و نرم افزار، کامپیوتر، تسهیلات ارتباطاتی (Website, e-mail)
- سایر تجهیزات^{۱۴} ماشین آلات دفتری نظیر Printer، دستگاه کپی و ...
- سایر موارد: مواد آموزشی، بیمه و ...

✓ نکته :

- منابع اصلی مورد نیاز برنامه را طبقه بندی کنید.
- تا حد امکان بصورت اختصاصی و با رعایت جزئیات منابع را مشخص کنید اما وقت زیادی صرف نکنید تا فهرستی از جزئیات هزینه ها راتهییه کنید.
- منابع مرتبط با تکنولوژی، مواد آموزشی و فضا را نیز در نظر داشته باشید.
- فهرست منابع مورد نیاز می تواند پایه ای برای بودجه بندی باشد.

¹⁰ - Resources

¹¹ - Human Resources

¹² - Financial Resources

¹³ - Space

¹⁴ - Other equipment

در جدول زیر نمونه ای از چگونگی تدوین منابع مورد نیاز برنامه بیان شده است.

بیش از حد کلی	مناسب	جزئیات بیش از حد
کارکنان (منابع انسانی)	۳ نفر تمام وقت ۱ نفر نیمه وقت	۳ نفر تمام وقت، ۳۰ ساعت در هر هفته، ۱ نفر نیمه وقت، ۲۰ ساعت در هفته
نیازهای روزانه	مواد مورد نیاز برای نقاشی	۲۵ برس نقاشی ۵۰ قوطی رنگ صابون

سایر اصطلاحات مترادف با فعالیت ها: فرآیندها، استراتژی ها، متدها، روش ها، گام های عملیاتی

۲,۴ فعالیت ها^{۱۵}

فعالیت ها، اعمالی هستند که به کارگیری منابع برنامه در جهت دستیابی به پیامدهای مورد انتظار و نهایتاً اهداف کلی برنامه باید به اجرا در آیند.

فعالیت ها شامل موارد زیر می باشد:

- تولید محصولات (برنامه های آموزشی، مواد آموزشی و ...)
 - ارائه خدمات (آموزشی، مشاوره، غربالگری بهداشتی)
 - مشارکت در سیاست های حمایتی (بیانیه سیاست)
 - ساختن زیر ساخت های پایه^{۱۶} (تقویت ساختار ارتباطات و ظرفیت در حاکمیت و مدیریت)
- بهتر است فعالیت های مرتبط با هم در یک گروه قرار داده شوند. در یک برنامه وسیع ممکن است چندین گروه از فعالیت ها وجود داشته باشد.

✓ نکته:

- می توانید از فعالیت ها بعنوان فهرستی برای نوشتن (Work Plan) برنامه کاری استفاده کنید.
- تهیه فهرست کاملی از فعالیت ها کمک می کند تا دیگران نیز نسبت به چگونگی کارکرد برنامه اشراف پیدا کنند.

¹⁵ - Activities

¹⁶ - Infrastructures

جدول زیر نمونه ای از چگونگی نوشتن فعالیت ها می باشد که مورد تحلیل قرار گرفته است

گروه فعالیت: تعلیم mentor	
فعالیت ها:	فعالیت ها:
بیش از حد کلی است.	<ul style="list-style-type: none"> - استخدام یک آموزش دهنده - به اجرا گذاشتن برنامه آموزشی
گروه فعالیت: تعلیم mentor	
فعالیت ها:	فعالیت ها:
به جزئیات بیش از حد پرداخته شده است بیشتر یک برنامه کاری است.	<ul style="list-style-type: none"> - جستجوی مطالب - مصاحبه با بهترین کارکنان برنامه - به کارگیری فردی برای تدوین برنامه آموزشی - تهیه پیش نویس اولیه برنامه آموزشی - ارسال برنامه پیش نویس برای ۶ نفر برای بازبینی - به کارگیری نقطه نظرات افراد - برگزاری جلسات بازبینی - ویراستاری برنامه آموزشی - کپی کردن برنامه تدوین شده - تماس برای تأمین فضای آموزشی - دعوت از آموزش گیرندگان - خرید مواد غذایی - خرید مواد و کتب آموزشی
گروه فعالیت:	
مناسب برای مدل منطقی	<ul style="list-style-type: none"> - جستجو برای پیدا کردن بهترین موارد - طراحی و ایجاد برنامه آموزشی - تهیه مواد آموزشی - انتخاب آموزش دهنده - اجرای برنامه آموزشی - بررسی نقطه نظرات شرکت کنندگان و دریافت بازخورد

سایر اصطلاحات مترادف با فعالیت ها : واحدهای خدمات، محصول

۲,۵ برون داد ۱۷

برون دادها نتایج مستقیم، دقیق و قابل اندازه گیری برنامه می باشند و به پیامدهای مورد انتظار منجر می شوند. برون دادها به ارزیابی چگونگی اجرای برنامه کمک می کنند.
برون دادها محصولات منتج از برنامه می باشند.

مثال هایی از برون داد (می تواند بصورت عددی و یا توصیفی باشد):

- کلاس های تدوین شده یا جلسات برگزار شده
 - خدماتی که به مشارکت کنندگان ارائه شده
 - ساعات خدمات ارائه شده
 - جلسات گروه های متمرکز برگزار شده
 - برنامه های درسی تدوین شده
- برون داد نشانه ای دال بر کیفیت ندارد. کیفیت برون داد در ارزشیابی قابل سنجش است.

✓ نکته:

- اطمینان حاصل کنید که برون دادها دارای فعالیت ها و منابع مرتبط باشند.
- برون دادها را بر اساس تجارب قبلی و انتظارات و منابع در دسترس کمی کنید اما لازم نیست تعداد دقیقی برای آنها ذکر شود.

سایر اصطلاحات مترادف با پیامد: نتیجه

۲,۶ پیامدها^{۱۸}

پیامدها، نتایجی هستند که برنامه در صورت اجرا شدن باید به آنها دست یابد. پیامدها تغییرات ایجاد شده یا تفاوت های حاصل شده در افراد، گروه ها، خانواده ها، سازمان ها، سیستم ها یا جوامع در حین و پس از اجرای برنامه می باشند.

پیامدها پاسخگوی این سوالات می باشند:

- برنامه باعث ایجاد چه تفاوت هایی شده است؟
 - موفقیت برنامه به چه معنی است؟
- در واقع پیامدها بازتابی از آنچه عمدتاً برنامه باید به آن دست یابد، می باشند.

✓ نکته:

پیامدها باید:

- نمایانگر نتایج یا اثراتی باشد که در نتیجه فعالیت ها و خدمات ناشی از برنامه ایجاد شده است.
- بطور کلی مورد پذیرش ذینفعان برنامه باشند.
- قابل اندازه گیری باشند. (شاید لازم باشد آنها را به شاخص های قابل اندازه گیری تبدیل کرد)

۲,۷ انواع تغییر

سازمان هایی با تنوع مأموریت و خدمات از یک طبقه بندی مشابه پیروی می کنند زیرا در واقع پیامدها همان تغییرات می باشند: تغییر در یادگیری، تغییر در عمل یا تغییر در شرایط.

- **تغییر در یادگیری**

- دانش جدید
- افزایش مهارت ها
- تغییر نگرش، اعتقادات و ارزش ها
- تغییر در انگیزش

- **تغییر در عمل**

- اصلاح رفتار یا تمرین ها
- تغییر در تصمیم ها
- تغییر در سیاست ها

- **تغییر در شرایط**

- اقتصادی
- محیطی
- اجتماعی

مشخص کنید که چه کسی یا چه چیزی دریافت کننده تغییرات مورد نظر خواهد بود:

- افراد، پیامدهای مددجو محور: تغییراتی که برنامه قرار است مستقیماً در دریافت کننده خدمات ایجاد نماید.
- پیامدهای مربوط به جامعه یا خانواده: تغییراتی که باید در خانواده و یا کل جامعه در نتیجه اجرای برنامه رخ دهد.
- پیامدهای سیستمیک: تغییراتی که بطور کلی در سیستم ها باید رخ دهند و می تواند شامل مواردی باشد که بخش های مختلف سازمان باید به طریق جدیدی عمل و در مشارکت با یکدیگر عمل نماید.
- پیامدهای سازمانی: بعضی برنامه ها منجر به پیامدهای درونی، فردی و مؤسسه ای می شوند که می تواند بر دستیابی به پیامدهای بیرونی تأثیر گذار باشد مثل افزایش کارایی سازمان یا انگیزش کارکنان و مشارکت با سایر سازمان ها
- زنجیره پیامدها: همه پیامدها در یک زمان مشخص حاصل نمی شود، برخی پیامدها زودتر از سایر پیامدها بدست می آیند.

پیامدها را بر حسب زمان می توان به کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت تقسیم کرد. این مجموعه پیامدها را زنجیره پیامد می گویند.

- پیامدهای کوتاه مدت، انتظارات فوری، از برنامه می باشند که در نتیجه فعالیت های مستقیم برنامه باید بدست آیند.
- پیامدهای میان مدت، تغییراتی هستند که می خواهیم در مرحله بعد رخ دهند و حد فاصل پیامدهای کوتاه مدت و بلندمدت می باشند.
- پیامدهای بلندمدت، تغییراتی هستند که امیدواریم در طول زمان رخ دهند.

۲.۸ پیامد در مقابل برون داد

از آنجائی که گاهی اوقات پیامد و برون داد افتراق داده نمی شود، لازم است که به برخی از این تفاوت ها اشاره کرد:

- برون داد، محصول قابل اندازه گیری و مستقیم یک برنامه است
- پیامد، نتیجه یا اثرات مجموعه ای از فعالیت ها می باشد. هر پیامد معمولاً با چند برون داد مرتبط می شود. پیامدها نباید خارج از دسترس برنامه باشند. پیامدها باید بطور واقع بینانه ای مشخص شوند.

❖ عوامل خارجی موثر بر برنامه

عوامل متعددی بر برنامه تأثیر گذارد که گاهی ما هیچ کنترلی روی آنها نداریم. این عوامل خارجی از قبیل وضعیت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و حتی آب و هوا می توانند بر موفقیت برنامه تأثیر بگذارند.

• فضای سیاسی

- آیا فضای سیاسی موجود حمایت کننده استراتژی های برنامه است؟
- آیا در صورت تغییر در سیاست های خاصی و یا منابع بودجه ای برنامه حمایتش را از دست می دهد؟

• وضعیت اقتصادی

- آیا شرایط اقتصادی اهداف و پیامدهای برنامه را تحت حمایت قرار می دهند؟
- آیا موانع اقتصادی برای دستیابی به پیامدها وجود دارد؟

• فرایند اجتماعی - فرهنگی

- آیا در محیط کاری حمایت کافی نسبت به برنامه وجود دارد؟

➤ آزمون

۱- اولین گام در طراحی مدل منطقی برنامه کدام است؟

الف) تعیین اهداف

ب) بیان مسئله

ج) تعیین منابع

د) تعیین فعالیت ها

گزینه " ب " صحیح است

۲- کدامیک از موارد زیر منعکس کننده اولویت های سازمان می باشد؟

الف) اهداف

ب) فعالیت ها

ج) منابع

د) همه موارد فوق

گزینه " الف " صحیح است

۳- عوامل موثر بر موفقیت برنامه کدامند؟

الف) فضای سیاسی حاکم بر برنامه

ب) شرایط اقتصادی

ج) جو حمایتی از برنامه

د) همه موارد فوق

گزینه " د " صحیح است

خلاصه

برای بازبینی مدل منطقی برنامه سوالات زیر از خود پرسید:

- آیا سازمان منابع کافی برای انجام فعالیت ها و دستیابی به پیامدهای مطلوب در اختیار دارد؟ اگر به منابع اضافی نیاز است آیا در فعالیت ها این نیاز گنجانده شده است؟
 - آیا کلیه فعالیت های اصلی مورد نیاز برای اجرای برنامه و دستیابی پیامدهای مورد نظر دیده شده اند؟ آیا برای کسی که با برنامه آشنا نیست، این فعالیت های فهرست شده گویا می باشد؟
 - آیا پیامدها بصورت تغییرات مورد انتظار آمده اند؟ آیا گروه های هدف و برنامه زمان بندی پیامدا مشخص شده اند؟
 - آیا فعالیت ها، برون داد و پیامدهای کوتاه و بلندمدت بطور منطقی با هم ارتباط دارند؟ (اگر ← پس)
 - آیا مدل منطقی برنامه توانسته تصویر روشنی از برنامه و تأثیرات آن را به دست دهد؟
- مدل منطقی برنامه برای شفاف سازی ماهیت و پیامدهای برنامه بین گروه های مختلف کمک کننده است. مدل منطقی برنامه برای ایجاد ارتباط مؤثرند با تأمین کنندگان منابع مالی و نیازهای برنامه مفید است. مدل منطقی برنامه برای ارزشیابی برنامه اثربخشی برنامه کاربرد دارد.

منابع

- 1- Logic Model Workbook (2006)
www.innonet.org
- 2- Millar, A., Someone, R.S. and Carnevals, J.T. (2001) logic Model: as a system tool for performance management. Evaluation and Program Planning 24: 73-81.